

No ens estranya que encara visca, i per a molts anys, a Otos. La tranquil·litat d'esperit que dóna aquest poble, i que tant es nota en el personatge Olivares, és envejable. Que li ho pregunten al jurat dels Octubre, que va estar-se la nit abans del lliurament del premi intentant contactar per telèfon amb el premiat, sense èxit. Uns dies abans, havia traslladat el telèfon de la casa on viu a Ca les Senyoretas, la casa rural i restaurant que aquest Nadal ha obert la seua dona, Assumpció. No va ser fins a l'endemà, a les 8 h del matí, que el jurat va parlar amb Assumpció, que endreçava aquest nou establiment.

De seguida, la tranquil·litat a ca Olivares es va esfumar, com quan li van comunicar que havia guanyat el premi de literatura eròtica de la Vall d'Albaida, l'any 1997, amb *Dies de Verema*, o el Ciutat d'Alzira, l'any 1999, amb *Vespres de Sang*. O, també, com en aquells dies que Olivares retrata a *L'Estrep*, els últims anys de la Segona República. "Una època –apunta Olivares, assegut a Ca les Senyoretas– que me l'he treballada des de fa cinc o sis anys. He estat creant situacions, un argument que lligara els personatges típics de l'època: el metge, el mestre, el rector, el secretari... Al final, un oncle meu, l'Evaristo, em va contar l'anècdota que m'ha servit per desenvolupar la novel·la, el fil conductor d'un temps de disputes entre els dos bàndols, a partir d'unes eleccions, les del Front Popular, que la gent ben bé no va entendre i que es van agafar molt a pit. En aquest sentit, propose un assassinat i, a partir d'ací, establesc les disputes per saber qui n'ha estat el culpable, si els uns o els altres, reflectint la vida social, les anècdotes familiars, les enveges, els amors i desamors."

—Vostè és parcial?

—La novel·la és contada a través dels pensaments de moltes veus. A més, no puc ser del tot imparcial, perquè un té les seues antipaties i simpaties.

—Ha recuperat la llengua de l'època?

—És fonamental. No sols la llengua de l'època narrada, sinó la de la meua infantesa. Ho faig cada dia. Intente adaptar el valencià a les necessitats més actuals, trobar solució a mancances perfectament substituïbles per modismes genuïns, d'una manera natural. No sem-

Recuperant els mots i la memòria

Joan Olivares va nàixer a Otos (Vall d'Albaida), l'any 1956, i encara hi viu. Així arranca la seua nota biogràfica inclosa a la solapa de 'L'Estrep', l'últim premi Octubre de novel·la que acaba d'editar 3i4.

pre ho aconseguisc. De vegades, no sé si gaudesc més treballant la llengua o la trama. O sí que ho sé. Treballant la trama patesc.

—Per què?

—Perquè em costa, molt. Quantes vegades, per donar-li coherència, comences a embolicar-ho, justificar-ho, contrajustificar-ho i penses, "hòstia, quin bunyol!". Has de trobar la fórmula que tot lligue, però de manera senzilla, per-

què quan ho haja de llegir el lector, ho interprete bé. Capítols sencers se n'han anat al foc.

—I el missatge?

—La novel·la acaba el dia que el Front Popular guanya les eleccions. Aquell dia podria haver començat l'esperança, que tot fóra més just. Ho deixo allí. Tots sabem què va passar després. En tot cas, si hi ha un missatge, en aquesta novel·la com en l'anterior, és que la vida són les

favades de cada dia. Els grans projectes, que ens pensem que són la nostra felicitat i la salvació del món, acaben sempre ensorrant-se. I mentrestant, la partida del truc d'un dissabte qualsevol pot ser molt més important que cap altra cosa.

—**Són històriques, les seues novel·les?**

—M'agraden els referents històrics, però no són el motiu principal de les novel·les. En *Vespres de sang* parlo de la revolució Francesa i de les revoltes camperoles contra els senyors. En *L'Estrep* hi ha la República, la victòria del Front Popular. M'interessa furgar en les arrels difuminades de la meua memòria, de la meua infantesa. Ja treballo una altra novel·la, que no sé si serà o no, sobre un bandoler del poble, el Gatei d'Otos. Aquesta història l'he escoltada. Això m'agrada.

—**El premi de novel·la eròtica de la Vall d'Albaida va ser l'esperó que necessitava per abocar-se de ple a la literatura?**

—És difícil saber en quin moment m'hi llance. Aleshores tenia entre mans un conte eròtic, una història que m'havia contat un veí, sobre la verema. Em van eixir trenta pàgines. Ho vaig donar a llegir a uns amics i em va animar molt. I vaig dir-me: és eròtic, tinc trenta pàgines i per al premi de literatura eròtica en calen seixanta. M'he d'esforçar una mica més. No tenia la més mínima esperança de guanyar. Era molt dur pensar que alguna gent llegiria allò que havia escrit. Vulgues o no, t'obris una miqueta. I més, en la qüestió eròtica. Recorde

que tornava de l'institut, era de nit i l'Assumpció estava esperant-me botant d'alegria mentre em deia que havia quedat finalista. Això era el premi més gran del món, que allò que jo havia escrit no era detestable. Després em vaig assabentar que havia estat el guanyador.

—**Parlem del personatge Olivares, de la seua afeció als rellotges de sol, de la casa rural, d'aquesta vena polifacètica que els seus amics i saludats li reconeixen...**

—El més normal, en les persones, és que siguin curioses. Això, a pesar d'aquest aparell quadrat que ens inunda amb imatges insistentment i que vol impedir aquest instint bàsic que és la curiositat. La meua té unes preferències. Si en la literatura vull recuperar èpoques passades però no remotes, en el camp de la física m'interessen els rellotges de sol en tant que conjuguen els vessants antropològic i científic de la matèria. Em passe hores i hores fent càlculs matemàtics per fer un disseny de rellotge. L'afeció em va nàixer perquè volia instal·lar-me'n un a casa. Com que no el vaig dissenyar bé, em vaig calfar el cap, em vaig comprar llibres per esbrinar el perquè i, sense adonar-me'n, m'hi vaig quedar enganxat. I cada dia ho estic més. Aquest món ha portat de cap la humanitat durant segles. Avui, mesurar el temps ens sembla senzill. Mirem el canell i prou. Antigament, portava la gent de cap. Al voltant d'açò, hi ha històries boniques, sobre com es passaven de pares a fills la tècnica del rellotges, els símbols que hi utilitzaven...

—**I la ruta dels rellotges de sol?**

—Fa un temps, Rafa Amorós [pintor d'Albaida] i jo vam començar a treballar junts. El nostre primer projecte va obtenir un tercer premi a Itàlia. Després d'un període d'inactivitat, se'm va ocórrer que podíem fer una ruta per promocionar Otos com a destinació turística. Li ho vaig proposar a l'alcalde anterior. La meua idea era anar casa per casa, pintar les ratlles dels rellotges i que cadascú se les decorara. O llogar un pintor i que rematara la feina a partir d'uns models. Un dia, però, li ho vaig explicar a Amorós, qui em va proposar que foren artistes de prestigi els qui ho acabaren. Per què no? Amorós coneixia molt Antoni Miró. Vam anar a Mas Sopalmo. Finalment, el vam vèncer. Ens va donar les adreces d'altres artistes. Per qui comencem? Per Andreu Alfaro? Li ho vaig explicar. "Està bé —em va dir—. Vingueu a Godella i en parlem." Ens va tractar com si fórem fills seus. Li va encantar la idea. Ens ho va regalar, fins i tot. A partir d'ací, no ens va fer vergonya presentar-nos davant de qui fóra.

—**I la nòmina al complet, quina és?**

—Manolo Boix, Artur Heras, Arcadi Blasco, Rafael Armengol, Toni Miró, Andreu Alfaro. Una xica d'Otos, Elisa Martí, que fa ceràmica. I Rafael Amorós i jo. Ens va anar tot rodat. La llista era més llarga. Només hi va haver un cas que no va quallar finalment, que havíem d'anar a Madrid...

—**Joan Genovés?**

—Sí. En tot cas, van vindre tots a la inauguració. Hi havia una representació de gnomonistes de Barcelona i Mallorca. Ara la ruta es coneix als Estats Units, al Japó, a Alemanya...

—**I què feia un científic de la NASA, expert en gnomònica, per Otos?**

—Això va ser una causalitat. L'home va venir a València. Em sembla que havia de fer una conferència. Abans, va preguntar a la Societat Catalana de Gnomònica, que és la nostra referència, pels rellotges de sol a València. Aquests li van recomanar directament que vinguer a Otos. Li van donar la meua adreça. No sabia qui era. Sé que era professor de la Universitat de Seattle. L'home va quedar encantat amb la visita. Fent-nos una cervesa, amb cacauets fregits (que mai els havia tastat), em va traure d'una carpeta imatges dels seus rellotges. En un moment donat, me'n va

mostrar un que la NASA havia enviat a Mart. Em vaig quedar de pedra.

—**Hem parlat d'Otos com un referent de turisme. Ara està implicat en el turisme rural. Com és això?**

—Aquesta casa és de la nostra família, d'unes dones que es deien les Senyoretetes. Una casa on ens hem criat a la vora del foc tant l'Assumpció com jo. Som cosins i festegem des de ben joves. Abans, no era normal fer formal la relació fins que no tingueres els divuit anys. A més, quan venia l'hivern, festejar al carrer era una temeritat. Nosaltres veníem ací. Li tenim un afecte especial. La vam comprar. A l'Assumpció li agrada la cuina i tenia al cap d'obrir una casa rural, un restaurant. Açò val una milionada. O ara, que tenim els cinquanta, o mai. A mi, m'interessava recuperar la casa, la seua vida. Hem conservat els espais. La resta està quasi tal com estava. Suppose que la ruta li ha donat atractiu turístic al poble. Tant de bo ens vaja bé!

—**Darrerament ha participat en un acte públic demanant una coalició entre el Bloc i Esquerra Unida per a les eleccions autonòmiques del 2007.**

—El PSOE ha estat la gran desgràcia per a la gent d'esquerra que teníem il·lusió al País Valencià. Pensàvem que, guanyant l'esquerra, teníem esperances de millorar-ho tot, i per contra ha estat la frustració més gran. No m'agrada participar en actes polítics, no hi entenc gaire. En tot cas, m'ho va demanar l'alcalde del poble, que és d'Esquerra Unida. A banda que ho fa molt bé, és una de les veus que està a favor d'un pacte entre el Bloc i EU, com també ho estic jo. Estem farts que mane el PP, però no tenim il·lusió que el PSOE torne a manar de la manera que ho va fer en el passat. L'única alternativa és una coalició d'aquest tipus que condicione qualsevol govern dels socialistes des d'una perspectiva nacionalista i d'esquerra.

—**Recupera paraules, memòria, una casa. També està per recuperar una esquerra que il·lusiona el País Valencià?**

—Si no, què fem? L'experiència de Catalunya, per molt que la demonitzen a Espanya, la de Galícia..., ens demostren que és possible. No ens hem de conformar, ací, que ens governen aquests salvatges del PP.

Salvador Giménez

Dos quan s'aneguen

Sebastià Alzamora

Atròfia espiritual

Em va agradar aquesta expressió que va fer servir el papa Benet XVI durant la seva homilia de Nadal. Encara és més: està bé que el conclave escollís Ratzinger Z com a pontífex: al cap i a la fi, qui vol un papa *progre*? La raó de ser de l'Església catòlica és la seva continuïtat i permanència, de manera que, com més idèntica a si mateixa es mantingui, més clares estan les coses: tant per als seus acòlits com per als qui no combreguem —mai més ben dit— amb la seva doctrina. A més, Benet XVI està donant més joc del que en principi era previsible: no tan sols ha donat a conèixer al món la seva curiosa afecció per cofar-se amb barrets de tota mena —la imatge amb el tricorn realment no tenia preu—, sinó que la seva mateixa figura manté un aire vagament romànic, d'un hermetisme esquerp, que dóna peu a especulacions interessants. Un amic meu, per exemple, sosté la teoria que Benet XVI és en realitat l'actor Gary Oldman disfressat, atesa la semblança física del papa amb el Dràcula de Francis Ford Coppola.

El cas és que aquest sintagma, "atròfia espiritual", em sembla, i ho dic sense ironia, tota una troballa. Ratzinger té sens dubte la virtut intel·lectual de definir idees complexes amb paraules no senzilles però sí nítides i ben escollides. I aquesta expressió caracteritza de manera precisa la relació que actualment manté l'home occidental amb un aspecte fonamental de la seva existència, com és l'espiritualitat. Decretada la mort de Déu i instaurada la dictadura del relativisme (una altra expressió benedictina digna d'aplaudiment per la seva eficàcia), pensa Ratzinger, succeeix com en la morfologia dels éssers vius: la funció crea l'òrgan, certament, i, pel mateix motiu, si l'òrgan deixa d'exercir la funció assignada i per tant de tenir utilitat, irremeiablement ve que primer s'atrofia i finalment es perd i desapareix, com la cua d'alguns mamífers al llarg de l'evolució. Un símil brillant, certament.

Llàstima que Benet XVI no tingués en compte que l'espiritualitat, com dèiem, és un atribut humà inherent a l'existència dels individus, i que la seva importància va força més enllà de la que puguin tenir els dogmes de qualsevol religió. Llàstima que Ratzinger no vulgui sotmetre a la seva ment esmolada la pregunta de fins a quin punt les religions, i en particular la que ell lidera, no han contribuït al deteriorament i l'atròfia de la dimensió espiritual dels ciutadans d'aquesta part del món. Perquè no deixa de resultar xocant sentir parlar d'atròfia un personatge que afirma que és el representant de Déu a la Terra, i que hi té interlocució.